

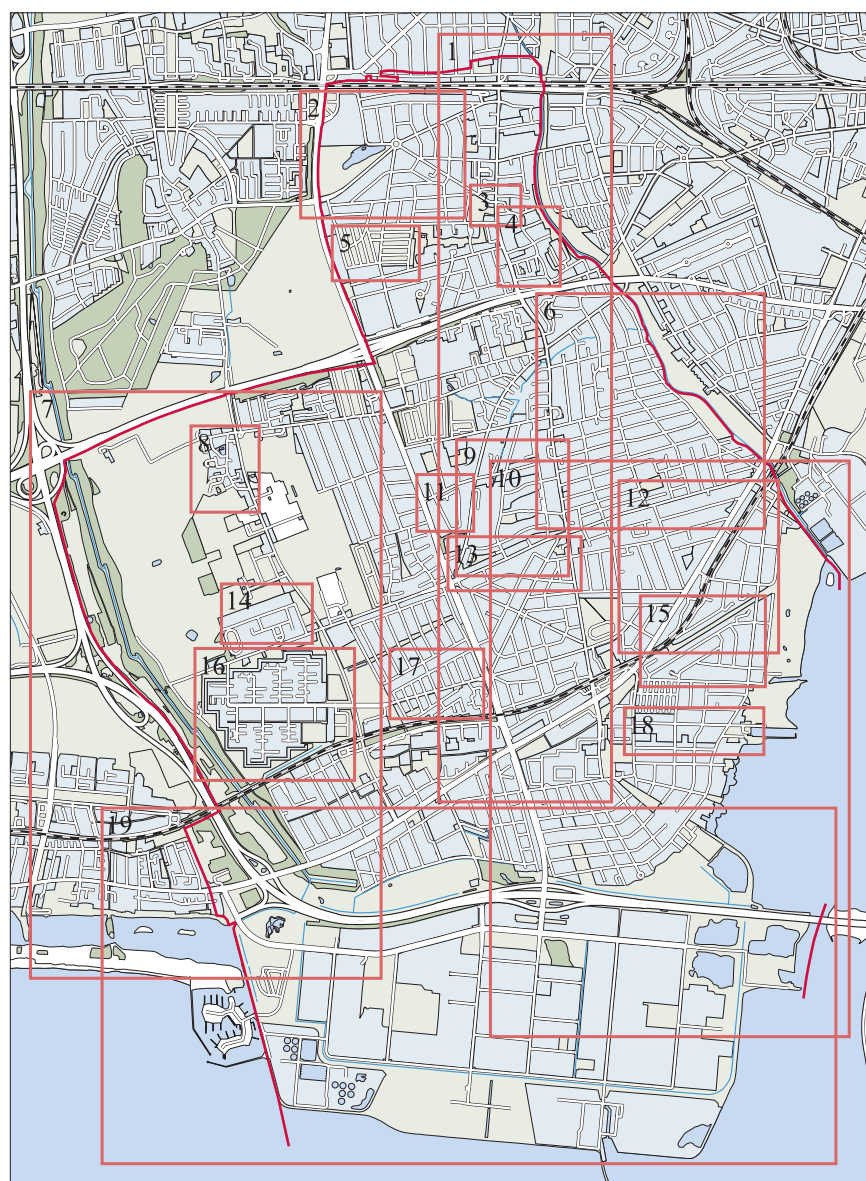
ARKITEKTONISKE KVALITETER I HVIDOVRE

Indtil omkring år 1900 var de eneste koncentrerede bebyggelser i kommunen samlet i Hvidovre og Avedøre landsbyer. Spredt i kommunen, og navnlig mod syd, lå de udstykkede gårde fra den ret store landsby, Hvidovre. Disse, ofte store, gårde havde deres væsentligste indtjening ved at levere landbrugs- og gartneri-produkter til hovedstadens voksende befolkning. Efterhånden som den industrielle byudvikling tog fart i begyndelsen af århundredet, voksede også bolig-behovet for den ekspanderende arbejdsstyrke i København. På mindre end et halvt århundrede blev det meste af kommunens landbrugsjord gradvist ind-draget til boligbebyggelse, og på de bare, flade mark-jorde voksede de nye forstadskvarterer frem.

I Hvidovre blev der fra 1909 udstykket et stort antal småhusparceller, idet Kalvebod Strand kunne byde på rekreative tilbud som badning, sejls og fiskeri. Det trak et stort antal købere fra de overfyldte bro-kvarterer til Hvidovre. Der blev foretaget store spe-kulationsopkøb af landbrugsjord, som hurtigt blev udstykket i det størst mulige antal parceller og solgt som billige sommerhusgrunde. Men lysthusene og sommerhusene blev efterhånden ombygget til helårs-huse, og Hvidovre udviklede sig snart til en egentlig udflytterkommune. Bebyggelsen i Hvidovre var så-ledes i disse år en sær blanding af gartneri, landbrug, parcelhuse og lysthuse.

Selv om Hvidovre Kommune i dag er præget af en bygningsmasse, som er opført inden for et forholds-vis kort tidsrum, har udviklingen alligevel aflejret sig som forskellige strukturer og lag. Udskiftnings-tidens arealfordeling har således sat sig tydelige spor i den overordnede bebyggelsesstruktur. Sporene af de store gårdmatrikler tilhører den ældste udvikling i kommunen. Risbjerggårdkvarterets struktur har underlagt sig udskiftnings-tidens arealfordeling. Kvarterets veje og grundstykker er underlagt denne tidlige matrikulering og typisk for området er, at vej-ene løber skråt ind mod Hvidovrevej. Vejene er flere steder udlagt som alléer, – alléer, hvoraf nogle tidli-gere førte op til gårdene.

Men den bymæssige bebyggelse, der i 1920- og 30'er-ne rejste sig på de flade, bare marker i Hvidovre, var på ingen måde planlagt eller reguleret. Den eneste regulering drejede sig om bygningsmæssig sikkerhed, sundhed og vej-mæssige forhold. Hvidovre blev en bydel med en planløs, spredt bebyggelse, hvor detail-handelen opstod spredt ud over hele bebyggelsen i kommunen. Den store spredning afspejlede Hvidovres grundlæggende problem – at byen var uden centrum.

Oversigtskort over arkitektoniske kvaliteter i Hvidovre.

- 1 Hvidovrevej, s. 18
- 2 Rebæk Sø, s. 22
- 3 Hvidovre Torv, s. 31
- 4 Hvidovregade, s. 31
- 5 Præstemosen, s. 21
- 6 Risbjergkvarteret, s. 19
- 7 Vestvolden, s. 15
- 8 Landsbyen Avedøre, s. 27
- 9 Bredalsparken, s. 20
- 10 Hvidovre og vandet, s. 17
- 11 Grenhusene, s. 26
- 12 Beringsparken, s. 23
- 13 Phoenixhusene, s. 26
- 14 Avedørelejren, s. 30
- 15 Engstrand Allé, s. 25
- 16 Avedøre Stationsby, s. 28
- 17 Strandhaven, s. 23
- 18 Strandhavevej, s. 25
- 19 Avedøre Holme, s. 27

Grønne områder i Hvidovre Kommune.

Hvidovre spænder således over både by og land. Det viser sig tydeligt ved grænsen mellem boligområder-ne og den ubebyggede Avedøreslettes marker. I kom-munen findes en række forskellige bydele, hver med sine karakteristiske træk og kvaliteter. Mod øst have-byerne og parkbebyggelserne med den gamle hoved-gade Hvidovrevej som et bymæssigt midtpunkt. Mod vest det åbne land med Stationsbyen, Avedørelejren og Avedøre Landsby. Der er således store individu-elle forskelle på de forskellige bydele, der bryder den monotoni, som ofte præger storbyernes forstads-kommuner. Hertil kommer en række markante land-skabstræk som Vestvolden, Harrestrup Å, Avedøre-sletten samt strandengene mod Avedøre Holme. Dis-se landskabelige elementer omkranser størstedelen af kommunen og tilfører den bymæssige bebyggelse en række markante grønne træk.

Dominerende træk

Et dominerende træk i Hvidovre Kommune er de grønne bælter, der omgiver kommunen: Vestvolden, Avedøre-sletten, Mågeparken, Strandengen, Lodsparken og Kyst-agerparken med beliggenheden ud til Kalveboderne samt de grønne arealer ved Harrestrup Å. Som et andet væsentligt træk kan nævnes kommunens skarpe opdel-ing i to vidt forskellige områder: et åbent landskabeligt område, der knytter sig til Vestvolden og et bebygget, mere bymæssigt område mod øst, der går ud til Harre-strup Å. Endvidere præges kommunen af byens lange hovedgade, Hvidovrevej.

Bebyggelsesmønstre

I kommunen findes et stort antal områder med hver deres specielle karakter og udformning. Dette er over-vejende betinget af de boligpolitiske vilkår samt de arkitektur-tendenser og strømninger, der har præget boligbyggeriet igennem store dele af 1900-årene. De store parcelhuskvarterer, Bredalsparken og Avedøre Stationsby er eksempler på denne forskellighed.

Byarkitektoniske elementer

Pladser, vejkryds, gadestrækninger og markante byg-ninger danner sammenhænge og steder, der fremstår som knudepunkter i kommunen. I Hvidovre findes im-idertid ikke mange eksempler på markante og arkitek-tonisk fremtrædende byelementer. I atlasset beskrives Torvet og Hvidovres gamle landsbygade som eksempler på byarkitektoniske elementer.

Byen og landskabet

Hvidovre er et krydsningspunkt mellem land og by. Hvidovre afgrænses mod øst af Harrestrup Å med de tilknyttede grønne områder samt mod vest af Avedøresletten, hvor den bymæssige bebyggelse har en klar og skarp afgrænsning mod det åbne land. Mod syd møder kommunen vandet ved Køge Bugt. Her var tidligere et stort strandengområde, Kalveboderne, med store vidtstrakte rørskove ved den slyngede kystlinie med småøer og holme. I dag er en stor del af kystlinien reguleret ved inddæmning og opfyldning.

Det åbne landskab Avedøresletten er en vigtig kvalitet for det store byområde og det eneste sted i kommunen, hvor man kan iagttage, hvordan landskabet så ud, før Hvidovre Kommune blev bebygget. Her findes stadig enkelte store gartnerier, som der tidligere var så mange af i Hvidovre.

Kystagerparken med den karakteristiske ski- og kælebakke (Bjerget) og Lodsparken møder byen ved den lavere parcelhusbebyggelse mod sydøst. Det er et landskabeligt element, der ligger hen som et stort, frit landskab bevokset med birk, hassel og hvidtjørn præget af nærheden til vandet. Især fra Lodsparken, som er meget lidt beplantet og mest henligger med græsbevoksning, ses kontakten til vandet med Kalvebodbroen og det store Avedøreværket i baggrunden. Lodsparken har endvidere en lille historisk dimension, idet resterne af byens tidligere lods- og industrihavn ligger her.

Sydøst for Langhøjskolen ligger et stort strandenglignende område. Ud for skolen er adgangen til området i praksis ret begrænset, idet den store parkeringsplads og indhegningen af fodboldbaner m.v. aflukker området for rekreativ brug. I forlængelse af Søstjernevej ligger en fin lille runding, hvorfra der er stiadgang til området. Langs med Mågevej ses den ret tydelige grænse mellem by og land; her møder byen landskabet ved Mågeparken, der mod vest afsluttes i den store grav fra Vestvolden. Mågeparken er et meget kuperet område og er præget af træbe-

Luftfoto af Hvidovre set fra sydvest.

voksning samt af kanaler til afvanding og regulering. Det kuperede terræn er ikke naturligt, men derimod resultat af jordreguleringer i forbindelse med anlæggelsen af motorvejen.

Vestre Strandvej, der er en del af Voldgaden, har sit forløb parallelt med Vestvoldens sydlige del. Vestvolden fremtræder som en høj, grøn væg på den ene side af vejen, på den anden side ligger en parcelhusbebyggelse, der på dette sted skaber en skarp overgang mellem naturen mod vest og bebyggelsen mod øst. Avedøre Stationsby, beliggende syd for Avedøresletten tæt ved Vestvolden, er omgivet af en bymur i form af tre-etages høje boligblokke. Nord for Brostykkevej ligger langs Byvej en spredt bebyggelse med større eller mindre marker på begge sider af vejen. Markante poppelrækker inddeler landskabet, og minder om tidligere tiders gartnerier i området, hvoraf der stadig er store sammenbyggede drivhuse mod øst.

Fra Stavnsbjerggård ved Holbækmotorvejen er der frit udsyn mod syd ned over Avedøresletten. Det er et meget vidtstrakt landskab, der indrammes af høje lange poppelrækker. I nærheden af Vestvolden virker poplerne som markante og karakterfulde vægge i forhold til den væg, som Vestvoldens beplantning udgør. Der dannes på denne måde nogle karakterfulde grønne rum. Sydligst i denne store udsigt ses konturerne af de mægtige Avedøreværker.

Forholdet mellem byen og landskabet er i mange områder af Hvidovre uden væsentlig betydning, idet landskabet i store dele af byen hverken fornemmes eller opleves. I kommunens nordvestlige del – mellem Avedøre Stationsby og Avedøre Landsby – ligger det store frie landskabelige område Avedøresletten tillige med det store område nord for Avedøre Flyveplads ved Gammel Køge Landevej. Vestvolden danner en smuk og klar afgrænsning af de landskabelige områder. Endelig skal nævnes de grønne kiler ned mod vandet og kyststrandområderne ved Kalveboderne, men den overvejende del af bebyggelsen i Hvidovre relaterer sig imidlertid ikke til disse landskabelige værdier. Harrestrup Å, som afgrænser Hvidovre og Københavns Kommune er generelt ret vanskelig tilgængelig og ikke noget væsentligt aktiv for kommunen. Enkelte steder er der dog mulighed for at komme til åen blandt andet i den sydligste del af Vigerslevparken, men ellers er det boligbebyggelser og parcelhusgrunde, der går ned til åen.

Fra Vestvolden er der en smuk udsigt ud over den ubebyggede Avedøreslette.

Vestvolden

Vestvolden strækker sig som et over 100 m bredt bælte i et cirkelslag rundt om København i en afstand af ca. 10 km fra Rådhuspladsen.

Vestvolden er et kulturhistorisk og landskabeligt monument, der blev opført som en del af Københavns Landbefæstning i årene omkring 1890. Landbefæstningen bestod af Vestvolden fra Avedøre til Utterslev Mose, og nordvest herfor af en række forter og batterier, der kunne suppleres med et oversvømmet område fra Utterslev Mose til Øresundskysten.

Vestvolden er med sine næsten 15 km et af verdens længste sammenhængende fæstningsværker og endvidere et af datidens mest moderne anlæg, opført efter tegninger og planer af oberstløjtnant i ingeniørtropperne, E. J. Sommerfeldt. Volden blev opbygget med forvold, der bestod af en 3,5 m dyb og 16 m bred våd grav samt hovedvolden, der var 10 m bred foroven og op til 7 m høj. Langs voldens østlige side blev anlagt en kørevej, den 6 m brede Voldgade, der flankeredes af allétræer.

Fra Voldgaden fører trapper og ramper op til voldgangen, hvor magasiner og kasematter af forskellig art var indbygget i volden. Volden var i princippet en række sammenhængende kaponierer med ca. 200 kanoner og yderligere suppleret af et 6-kanoners batteritog, der på jernbaneskiner hurtigt kunne føres i position i tilfælde af et angreb.

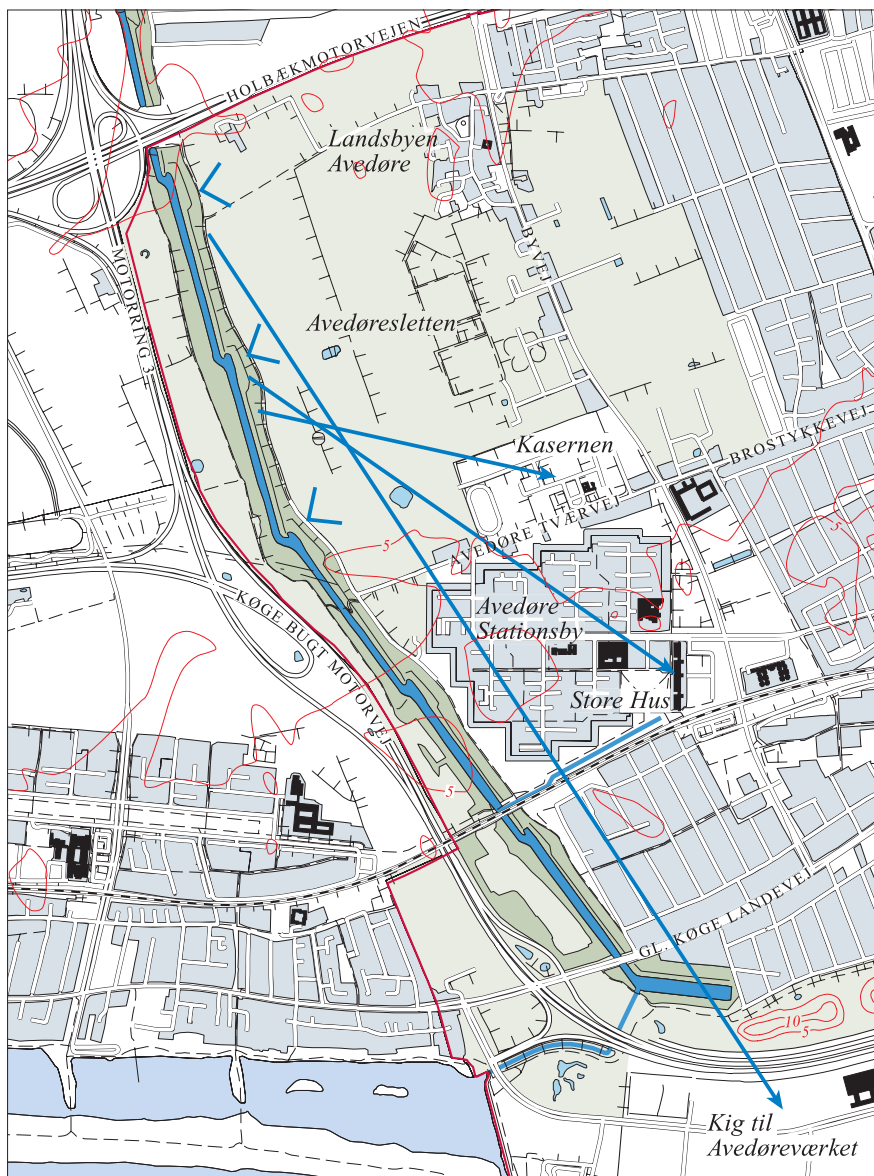
Fæstningen blev nedlagt i 1922 og har således kun fungeret som forsvarsværk i omtrent 30 år. Voldområdet blev først åbnet for offentligheden i 1960'erne. I dag er Vestvolden desuden bindeled for Brøndbyskoven, den grønne kile fra Vallensbæk mod Hvidovre og Køge Bugt Strandpark. Vestvolden blev fredet i 1994 og ejes af Skov- og Naturstyrelsen.

Vestvolden møder i Hvidovre Kommune den bymæssige bebyggelse ved Gammel Køge Landevej samt ved Avedøre Stationsby. Ellers fremstår volden med sit lange og homogene forløb som en skarp grænse mod det åbne land, Avedøresletten, som har et vildt eller naturligt præg med små bevoksninger af tjørn og buske på de små bakker i området.

Der er kun få veje til Hvidovres del af Vestvolden, f.eks. Avedøre Tværvej, der fører til Vestvolden fra Avedørelejren. De fleste tilgange til volden er gang- eller cykelstier. Området ved Vestvolden opleves som et roligt område, men motorvejen fornemmes med den stadige, uafbrudte trafikstøj i det fjerne. Dele af Avedøre Stationsby ligger relativt tæt op ad Vestvolden, og der dannes nogle klart afgrænsede rum mellem Stationsbyens omkransende, murlignende bebyggelse og Vestvoldens høje, markante træække.

Snit gennem Vestvolden.

Vestvolden, 1:25.000.

Vestvolden med voldgraven.

Magasiner er indbygget i volden, hvis profil er næsten skjult af bevoksning.

Voldgaden er kantet af store allétræer.

Trafik, de store veje

De store veje og de mange stationer er trafikalt set en fordel for indbyggerne i kommunen, men f.eks. Holbækmotorvejens forløb gennem det centrale Hvidovre, både hvad angår terrænmæssige forhold og de nødvendige afspærringer, medfører flere uheldige og afbrudte vejforbindelser mellem kvartererne nord og syd for motorvejen. På den lille del af Vigerslev Allé, der ligger parallelt med motorvejen, ses resultatet af en afblænding mod motorvejen. Her er opsat et langt, højt plankeværk, bagved hvilket den stadige og jævne trafikstøj høres.

Gammel Køge Landevej er på en lang strækning præget af boligbyggeriet Beringparken, der med sine halvvalmede tage giver dette forløb af vejen en vis ro og stabiliserende karakter.

*Holbækmotorvejen
gennemskærer kommu-
nens nordlige del.*

Hvidovre er i dag stærkt præget af indfaldsvejene og jernbanelinierne til København. Den ældste vej mellem hovedstaden og Køge gik gennem Avedøre Landsby. Denne vej afvikledes i løbet af 1720'erne og afløstes af Gammel Køge Landevej, som stadig har sit oprindelige forløb. Gammel Køge Landevej er således Hvidovres ældst eksisterende indfaldsvej til København og har med sit forløb været forudsætningen for anlæggelsen af mange af de senere veje og bebyggelser. Hvidovrevej er ligeledes en ældre struktur og den omgivende bebyggelse har tilpasset sig Hvidovrevejs forløb. Både Gammel Køge Landevejs og Hvidovrevejs forløb virker således naturlige i sammenhængen. De store motorveje, Holbækmotorvejen og Køge Bugt Motorvejen præger kommunen. Især Holbækmotorvejen, som gennemskærer kommunens nordlige del, er direkte synlig og tilstede i byen. Også jernbanen med en tværgående linie i nord og én i syd præger byen. I Hvidovre Kommune er der ikke mindre end 5 S-togsstationer: Avedøre Station, Friheden Station, Åmarken Station, Hvidovre Station og Rødovre Station.

De tre store øst-vest gående veje, der gennemskærer Hvidovre Kommune: Køge Bugt Motorvejen, Holbækmotorvejen og Gammel Køge Landevej, fører alle mod København. De krydses af de to nord-syd gående færdselsårer Avedøre Havnevej og Hvidovrevej. Hvidovrevej er i dag en moderne bygade og den gennemgående streng, der binder bebyggelserne fra nord til syd sammen. Et karakteristisk træk ved Hvidovrevejs forløb fra nord til syd er underkørslerne ved de to jernbanebroer, henholdsvis ved Hvidovre Station nordligst i kommunen og ved Friheden Station ved Gammel Køge Landevej. Hvidovrevej har forretninger og boliger og en blandet trafik i modsætning til f.eks. Avedøre Havnevej, som ligger mere vestlig og uden egentlig forbindelse med byen. Den er transitvej, hvilket understreges af, at den er facadeløs.

Hvidovre Kommune, 1:50.000.

*København-Roskil-
debanen krydser Hvi-
dovrevej nordligst i kom-
munen.*

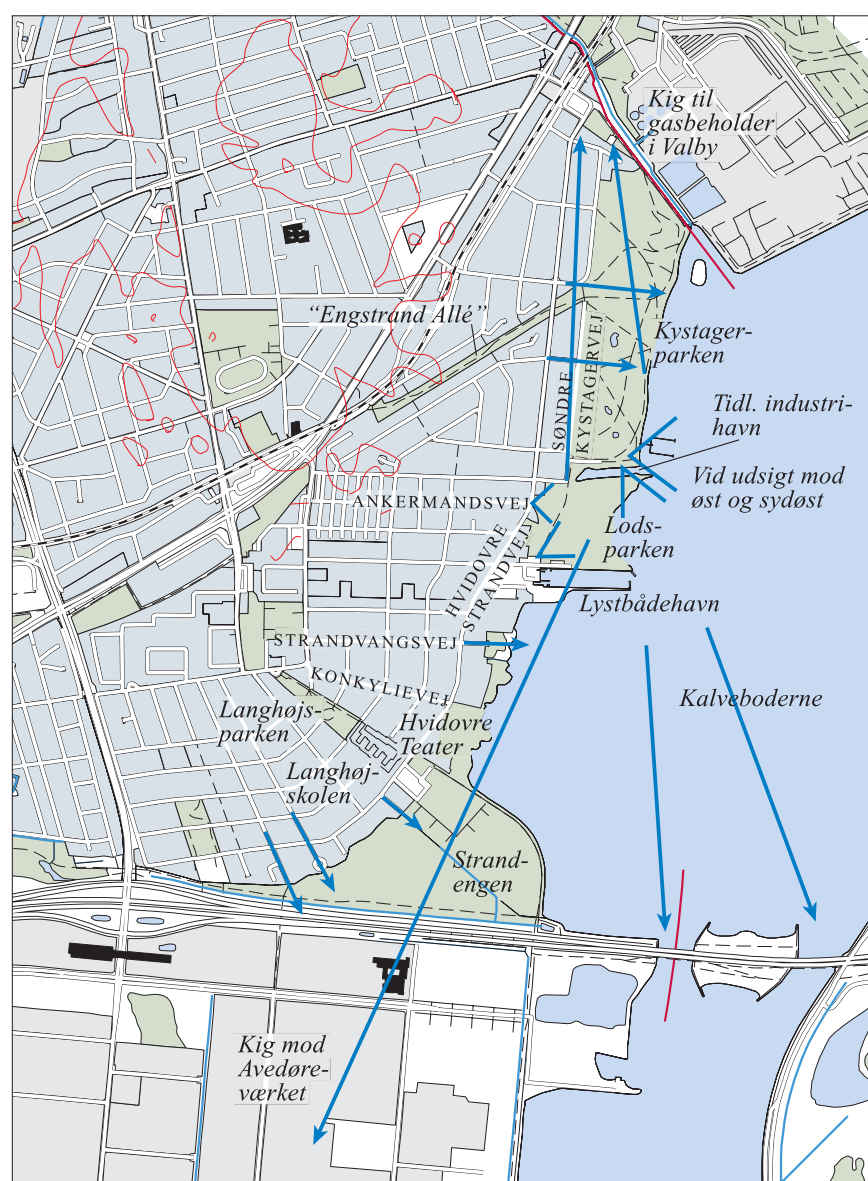
*Gammel Køge Landevej
med boligbebyggelsen
Beringparken til højre.*

Hvidovre og vandet

Hvidovre Kommune har tidligere haft en væsentlig tilknytning til vandet og stranden ved Kalveboderne samt mod Køge Bugt med de lave holme ved Avedøre. En del af befolkningen har tidligere ernæret sig som fiskere, og der har i 1800-årene været sælfangst fra kysten.

De første sommerhusbeboere opførte i de første årtier af 1900'erne deres huse på små udstykninger ved Kalvebod Strand. Badelivet var en del af livet her, og da arealerne var lavvandede, opstod behovet for en badeanstalt snart. Hvidovre Søbad blev indviet i 1928 og eksisterede til omkring 1941. Der var turbad fra Langebro til Køge, og rutebåden Strandgreven lagde til ved Hvidovre Søbad.

Nutidens tæmmede og friserede områder langs Kalveboderne har været et vildt og uberørt naturområde. Det fladvandede farvand har været omgivet af udstrakte rørskove. Overgangen mellem vand og land var vanskelig at definere, idet kystlinien varierede med vandstanden. Kalveboderne er i dag forvandlet fra et bredt farvand omgivet af et naturvildnis til et snævert farvand omgivet af regulerede, kunstige kystlinier. I løbet af 50 år er rørskovene blevet ryddet, og farvandet begrænset til en bred sejlrende. Adskillige opfyldninger ændrede i første omgang området; men inddæmningerne i slutningen af 1930'erne mere end halverede vandområdet. Senere gennemførtes inddæmningen af Avedøre Holme i 1960'erne med den delvise afspærring af adgangen til vandet til følge.

Hvidovre og vandet, 1:25.000.

Lystbådehavnen, sommer ...

... og vinter.

Motiv fra Kalveboderne, 1920'erne. Tegning af Victor Johansen.

Hvidovre åbner sig i dag ikke mod vandet. De få grønne kiler, der kunne give kik og adgang til vandet, er lukket for udsyn. Et stort aktiv er dog forbindelsen til vandet langs den ikke gennemførte vej Engstrand Allé, som henligger som en grønning ud til Kystagerparken. Den grønne kile, Langhøjparken, har tidligere ført ned til Strandengen, men udsynet spærres nu af bebyggelsen Langhøjsskolen og Hvidovre Teater. Enkelte steder langs Hvidovre Strandvej åbner bebyggelsen sig således, at der bliver udsyn og adgang til vandet. Hvidovre Lystbådehavn er rammen om et frodigt liv sommeren igennem, og er et stort aktiv for mange borgere i Hvidovre.

Den markante ski- og kælkebakke (Bjerget) dominerer det nordligste strandengområde. Her ligger på kystsiden en række små huse, der giver mindelser om bebyggelsen fra 1920'erne. På Lodsvej ligger endnu nogle huse som reminiscenser fra fiskeri- og lodseritiden. Fra flere veje i kvarteret er der fine kik ud mod kysten og vandet.

Der er stadig rørskov tilbage på en mindre strækning.

Hvidovrevej

I midten af 1930'erne blev den nuværende Hvidovre-
revej anlagt uden om den gamle landsbygade. Side-
vejene til Hvidovrevej følger stadig de gamle veje og
markskel fra udskiftningstiden, og mange af bebyg-
gelserne og kvartererne har navne efter de gårde, på
hvis jorder de var opført.

Hvidovrevej er næsten 5 km lang og er karakteriseret
ved blandet bebyggelse, der veksler mellem ældre
bebyggelse, stokbebyggelse langs med vejen samt
parcelhuskvarterer, hvor alléer og veje løber lidt skråt
ind mod vejen, idet de følger de gamle matrikel-
skel.

Bebyggelsen fra stationscentret til Hvidovre Torv
består af både en- og to-families huse med haver ud til
vejen samt mindre boligblokke i op til tre etager. Byg-
ningerne er således ret forskellige og giver strækning-
en en lidt opløst karakter, selv om bebyggelseslinjen
langs vejen overvejende er opretholdt. Overfor Torvet,
der markeres som en stor åbning i bygningsflugten,
ligger Hvidovre Kirke og Rytterskolen som remini-
scenser fra den gamle landsby og udgør et tyngde-
punkt i Hvidovrevejs forløb. Mellem Torvet og Hol-
bækmotorvejen opleves Hvidovrevej som en egentlig
bygade, hvor den bymæssige karakter er fastholdt af
de tre-etages boligblokke med forretninger i stueeta-
gen. Hvor Holbækmotorvejen føres under Hvidovre-
vej ved Vigerslev Allé, dannes et stort diffust åbent
rum uden markerede hjørner til afgrænsning.

Umiddelbart syd for motorvejen ligger på vestsiden
en række store, dominerende boligblokke, og på øst-
siden nogle tre-etages ensartede boligblokke med
klare og veldefinerede bygningskroppe med klassici-
stiske træk som på den over for liggende kommune-
skole, der markerer sig stærkt i gadebilledet med en
stor rødstensbygning fra 1920'erne.

*Hvidovrevej syd for Holbækmotorvejen præges af
Sønderkærskolen (til venstre) og Spurvegården
(til højre).*

Mellem skolen og rådhuset er vejen bred og uden
egentlig bymæssig gadekarakter. På østsiden ligger
enfamiliehuse med haver ud til Hvidovrevej. Syd for
Broholmkirken samler de ensartede boligblokke dog
vejforløbet igen. Selve rådhuset er trukket tilbage fra
vejen. Over for rådhuset ligger Risbjerggård, der
tidligere var hovedbygning til en større gård. Bebyg-
gelsen på strækningen fra rådhuset til Svendbjerg-
vej karakteriseres af to- og tre-etages mindre bolig-
blokke. Boligbebyggelsen Bredalsparken præger
med de karakteristiske, skråtstillede blokke den ene
side af Hvidovrevej. Omkring krydset ved Brostyk-
kevej virker gaden noget opløst. På strækningen
Svendbjergvej til Friheden Station er vejen mindre
bymæssig med ganske få forretninger i de lavere en-
kelthuse og mindre boligblokke. Hvidovre Stadion
er omgivet af høje lindetræer og danner et grønt og
rekreativt område, men også et hul i bebyggelses-
rækken mod øst.

Hvidovrevej, 1:20.000.

*Rytterskolen
og kirken over
for Hvidovre
Torv.*

*Den nordlige del af
Hvidovrevej.*

Hvidovre Stadion.

*Bredalsparken
med de karak-
teristiske skråt-
stillede blokke
præger Hvid-
ovrevej syd for
rådhuset.*

*Hvidovrevej mellem torvet
og Holbækmotorvejen.*

Hvidovre Rådhus.

Risbjergkvarteret

Rødvig Allé 12. Tidlig bebyggelse som afspejler den ofte særprægede selvbyggerkarakter.

Risbjergskolen ligger midt i Risbjergkvarteret.

Typisk funkisbungalow, Karise Allé 27.

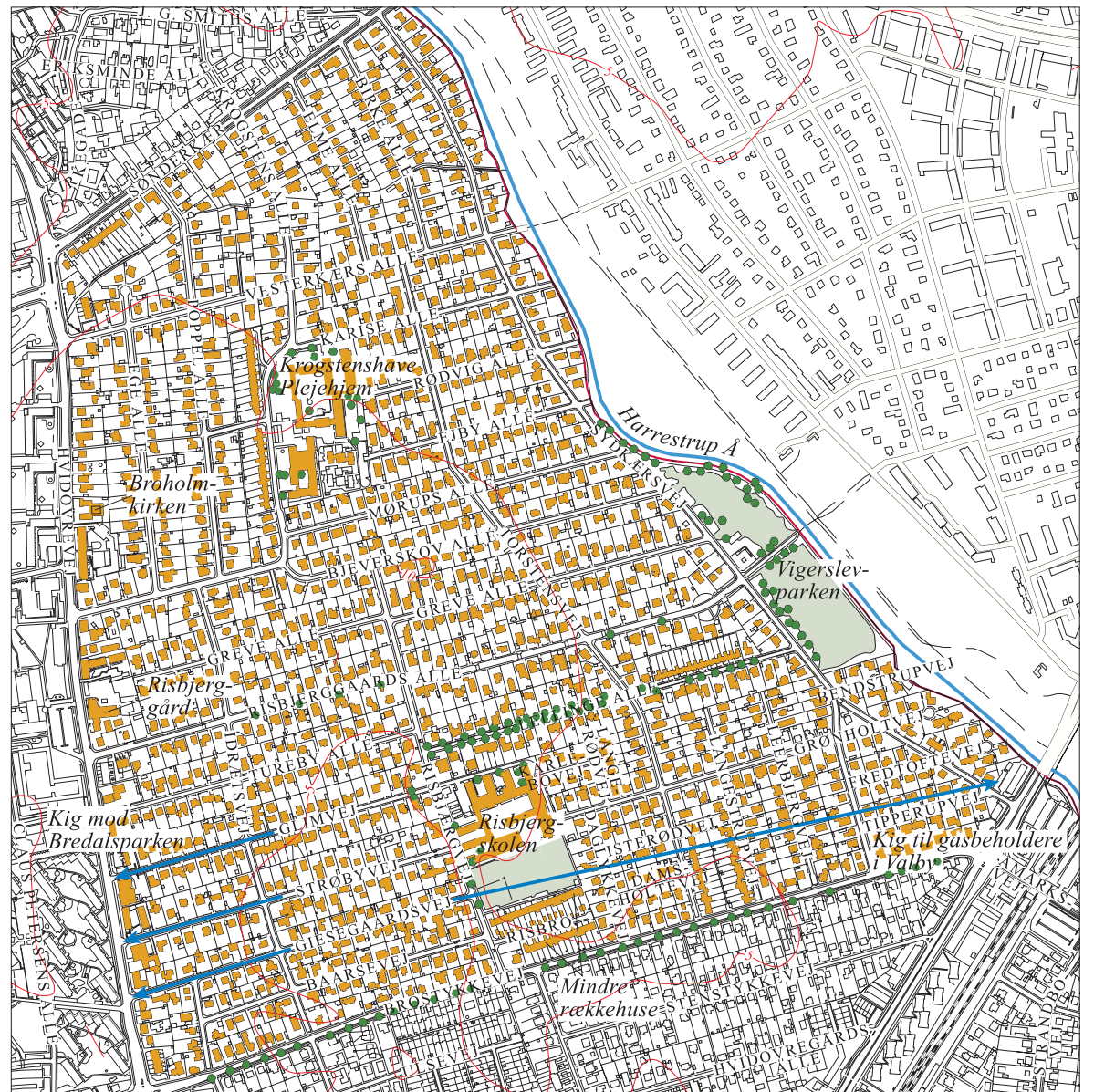
Flot proportioneret og velbevaret villa fra 1929. Strøbyvej 37.

Risbjergkvarteret afgrænses af Sønderkær, Hvidovre-vej, Brostykkevej og mod øst af Harrestrup Å. Risbjerggårds Allé ender mod øst i Vigerslevparken. Risbjergkvarteret er et af de ældste parcelhuskvarterer i Hvidovre og et eksempel på det selvgroede, uplanlagte parcelhuskvarter, hvis første bebyggelse fra begyndelsen af 1920'erne var lysthuse, som efterhånden er blevet udbygget til større og mindre helårshuse. De fleste af kvarterets huse er forsynet med tilbygninger, kviste og karnapper. Parcelhuskvartererne får derved deres egen karakter og bærer præg af de mennesker, der igennem tiden har boet i bygningerne.

Risbjergkvarteret er endnu i dag præget af det oprindelige blandede udseende med lysthuse, parcelhuse fra 1920-30'erne og selvbyggede bungalows fra 1930-40'erne. Ud over de mange tilbygninger til husene findes der i haverne næsten altid et eller flere træskure eller udhuse. Der er mange nyttehaver, og i haverne ses der mange, gamle frugttræer. Det er karakteristisk, at husene er ret små, omkring 80-90 m². Mange af husene er murermeisterhuse med halvvalmet, rødt tegltag og udnyttet førstesal. Andre er længehuse i røde mursten med røde tage og småsprossede vinduer.

Mod nord ligger det store bygningskompleks Krogstenshave, der er indrettet til plejehjem. Nord for Risbjerggårds Allé forekommer kvarteret næsten homogent med en blandet bebyggelse, hvor de ældste huse er fra 1910-20'erne, mens den øvrige bebyggelse fordeler sig jævnt med huse fra 1930'erne til slutningen af 1950'erne. Brostykkevej, der afslutter kvarteret mod syd, giver kun to steder adgang til kvarteret, idet de fleste veje er blandede af mod Brostykkevej. Syd for Risbjergskolen ligger vejen Risbro bebygget med mindre rækkehuse. Risbjergskolen, en stor skole fra midten af 1950'erne, fremtræder i en nøgtern og afklaret arkitektur. Skolebyggeriet danner et kærkomment ophold i den ellers lidt ensformige parcelhusstruktur.

Vejene afgrænses mod parcelhushaverne med hække og mange træer og giver kvarteret et grønt og frodigt udtryk.

Risbjergkvarteret 1:10.000.

Bredalsparken

I perioden efter 2. verdenskrig var der stor mangel på boliger. I de københavnske omegnskommuner forsøgte man at afhjælpe denne situation ved et omfattende almennyttigt boligbyggeri. Bredalsparken, der blev opført i etaper fra 1949-1960, er det største af disse byggerier i Hvidovre med sine ca. 1500 lejebolige. Den store bebyggelse er beliggende i et parkområde, der omfatter omtrent 30 ha land.

Bredalsparken blev opført på størstedelen af den oprindelige gårdparcel, der tilhørte Bredalsgården efter udskiftningen i 1779.

Grundens oprindelige terræn er let bølget med en svag stigning mod øst. Indtil 1940'erne henlå arealet som agerjord med Hvidovrevej som grænsen mellem de vest for liggende landbrugsarealer og den øst for liggende by.

Det var arkitekt Svenn Eske Kristensen, der stod for planlægningen af bebyggelsen, hvor der på flere områder blev afprøvet nye idéer. En af planens bærende idéer var en opdeling i mindre enheder, som orienterede sig efter solen. Endvidere blev projektet udformet som en parkbebyggelse med lys, luft og grønne arealer omkranset af læbeplantninger. Stadsgartner Axel Andersen var landskabsarkitekt på bebyggelsen. Det bølgende terræn er udnyttet og understreget i såvel landskabsbearbejdningen som i placeringen af selve boligblokkene. Ingen af haverummene mellem blokkene er uden niveauforskelle, idet der mange steder er forsænkede adgangsarealer til boligblokkene. Et generelt træk i Bredalsparken er således, at blokkenes havesider er højtliggende, mens opgangsdørene i indgangssiderne er placeret op til 1,20 m under terræn.

Garageanlæggene har fået en fin arkitektonisk behandling.

Bredalsparken er omgivet af et smukt bearbejdet haveanlæg. Her ses den lavtliggende grønning i bebyggelsens vestlige del.

Bredalsparken, 1:5000.

„Savtakhusene” er markante og karakteristiske.

Luftfoto af Bredalsparken.

Som et markant træk ses den store lavtliggende grønning i bebyggelsens vestre del. Her er niveauforskellen mod øst udnyttet ved en placering af boligblokkene øverst på skrænten. Fra Gurrevej er der således en særdeles flot udsigt over den lavtliggende grønning og de markante "søtakhuse" på toppen af skrænten. Samme landskabstræk kan genfindes i mindre skala i de to boliggrupper i den østlige del.

Boligblokkene er opført af gule mursten med karnapaltaner af præfabrikerede betonelementer. Bredalsparken tager sit udgangspunkt i 1930'ernes stokbebyggelser. De forholdsvis korte blokke har forsætninger, der tilpasses harmonisk efter terrænet. Bygningerne har en krystallinsk karakter med forskydninger mellem de forskellige boligblokke, hvilket giver mange kik og stor afveksling, når man bevæger sig rundt i området. Som den første blev Bredalsparken projekteret med standardhøjder, etagehøjder 2,80 m og med en del præfabrikerede elementer. Men disse forsøg har ikke hindret en grundig arkitektonisk bearbejdning. Bredalsparken hævder sig især ved en gedigen formgivning både i udførelsen af lejlighederne og de enkelte husblokke samt ved samspillet mellem bebyggelsesplan, parkrum og beplantning.

Fælleshuset i Præstemosen.

Snit gennem Bredalsparken ved Claus Petersens Allé og Hvidovrevej.

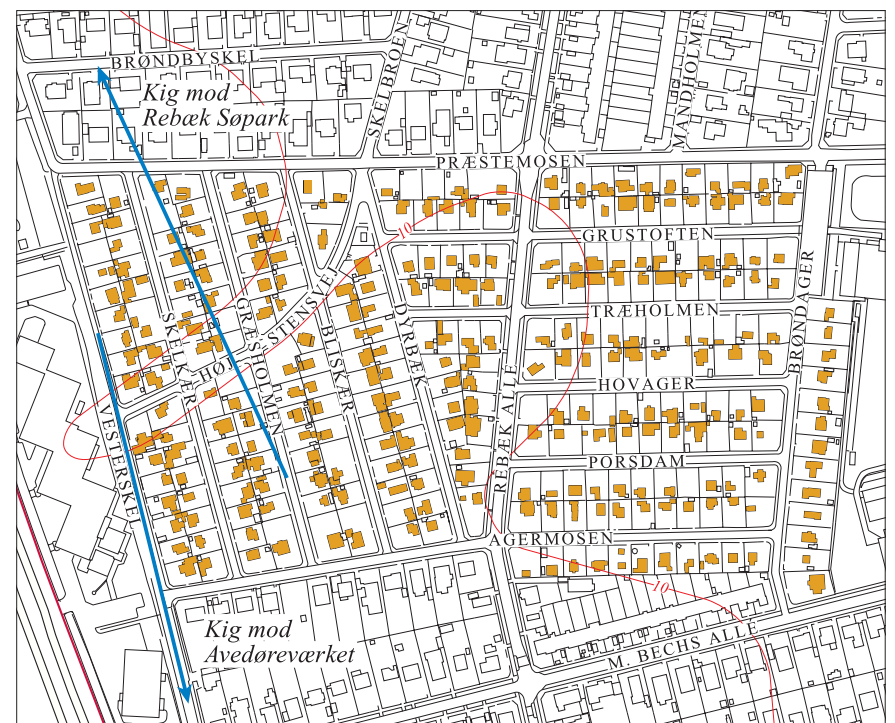
Snit gennem Bredalsparken ved Berners Vænge.

Snit gennem Bredalsparken ved Gurrevej.

Typiske enkelthuse i området.

Præstemosen 1:5000.

Præstemosen

Præstemosen er et ret stort og lidt specielt lysthusområde, som afgrænses mod vest af det gamle ejerlavsdige fra omkring år 1700.

Kvarteret er nogenlunde regelmæssigt inddelt i nord-syd og øst-vest gående veje. Den eneste krumme vej, der går igennem bebyggelsen, er Højstensvej. De små parceller med de små huse med haver foran, er alle velafgrænsede mod fortovet, enten ved hæk, hegn eller stakit. Terrænet er næsten jævnt, og der er ikke terrænmæssige forhold, der betyder noget for stedet. Kvarteret adskilles fra de omgivende parcelhusbebyggelser ved at have grusbelagte veje og fortove. Den eneste større vej, der gennemskærer området er den gennemgående Rebæk Allé, der er asfalteret som de øvrige villaveje.

Området består af have- og lysthuse i mange forskellige og ofte fantasifulde udformninger. Det er et farverigt kvarter, hvor husene præges af beboernes virkelyst og individuelle udfoldelser. Kvarteret er mindre velplejet og mindre reguleret end den omgivende parcelhusbebyggelse. De små huse ses ikke meget fra vejene, idet de ofte mandshøje hække og plankeværker skjuler husene. Der er ingen eller kun meget få, høje træer i kvarteret, hvilket hænger sammen med de små grundudstyknings. Husene bærer præg af at være opført og bygget af genbrugsmaterialer m.m. som udpræget selvbyggeri. De fleste huse er præget af mange om- og tilbygninger.

Rebæk Sø

Rebæk Sø og Rebæk Søpark i baggrunden.

Det store, grønne anlæg ved Rebæk Sø ligger nord-vestligst i kommunen. Anlægget ligger i en lavning så terrænet er stigende især mod syd og sydøst. Rebæk Sø er opstået ved udførelse af jordarbejderne i forbindelse med etablering af det andet spor på jernbanen København-Roskilde, som er anlagt omkring 1870.

Rebæk Plads udgøres af en stor rundkørsel med seks tilstødende veje. Det ligner en stjerneplan, hvor den ene kile udgør Rebæk Sø og Rebæk Søpark. De øvrige kiler er bebygget med parcelhuse overvejende fra 1950'erne. Endvidere er der partier med rækkehuse, der i karakter og udformning passer til områdets øvrige bebyggelse. Den største vej er Kløverprisvej, som forbinder Hvidovrevej og Avedøre Havnevej. Øst for Rebæk Plads præges Kløverprisvej af pæne og karakteristiske rækkehuse. Det er små rækkehuse med smukke beskedne proportioner, der hele tiden varierer og forskydes med høje og lave elementer, men inden for 1½ etages højde. Holmegårdsskolen ligger som en enklave i det store parcelhuskvarter.

Området er generelt karakteriseret ved lave rækkehuse og enfamiliehuse. I modsætning til Risbjergkvarteret er de ældste huse her fra slutningen af 1930'erne, men det er især huse fra 1950'erne, der markerer sig i bebyggelsen.

Mod nordvest ligger Rebæk Søpark med høje markante boligblokke, der ses fra store dele af området. Her karakteriseres bebyggelsen af de store, fritliggende og høje etageboligblokke, hvor der bl.a. er indrettet kollegium.

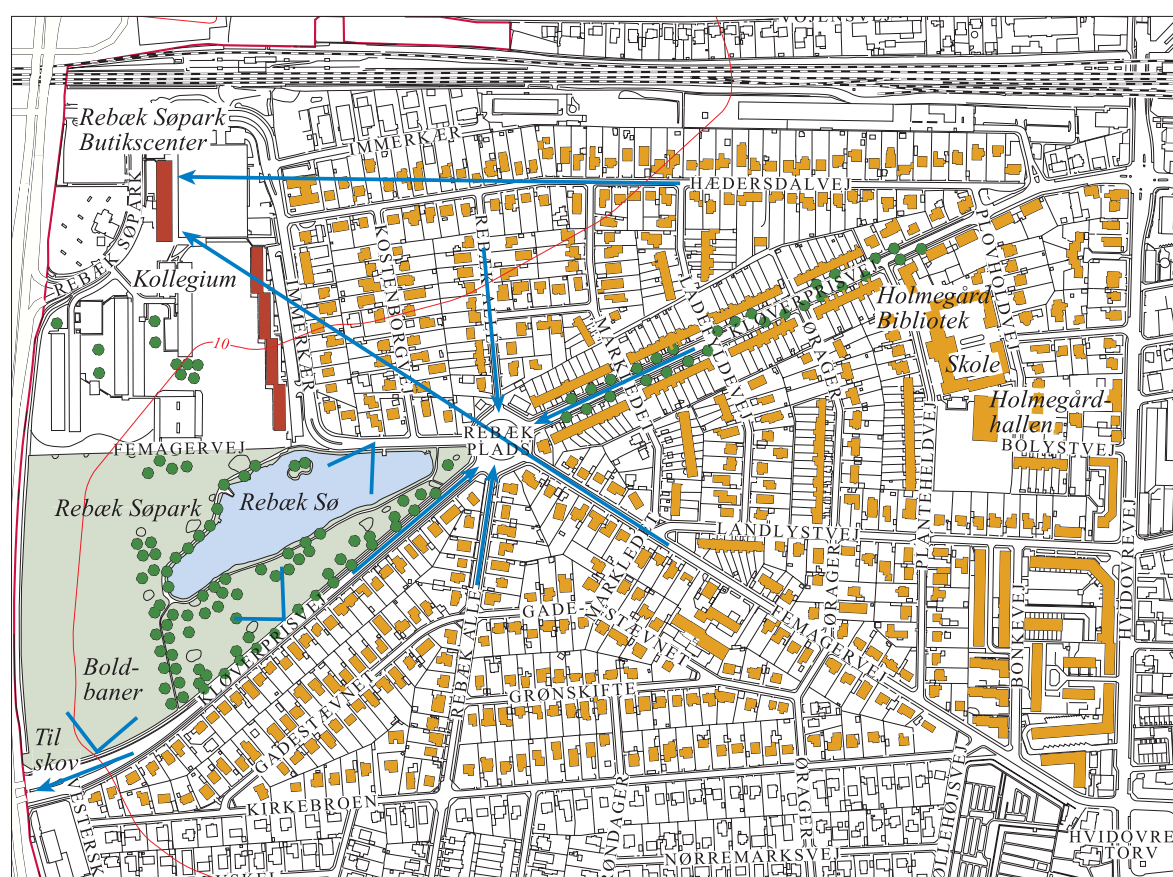
Kvarterets parceller afgrænses overvejende mod vejen af høje hække, hvilket giver området en rolig og harmonisk karakter.

Rækkehuse langs Kløverprisvej.

Rundkørslen ved Rebæk Plads.

Rebæk Sø, 1:8.000.

Strandhaven

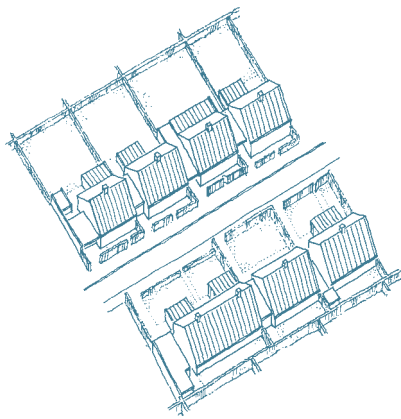
Strandhaven var oprindeligt et kolonihaveområde, der blev udstykket fra en gård i 1947 i 290 parceller hver på ca. 400 m². Mange af beboerne ønskede imidlertid at opføre et helårshus på deres grund, og i 1960'erne udarbejdede arkitekten Ole Buhl forslag til nye hustyper til erstatning for de gamle kolonihavehuse. Med udgangspunkt i en samlet bebyggelsesplan og byplanvedtægt med bestemmelser om husenes udseende og størrelse opførtes gennem en årrække de små, velproportionerede huse i gule sten og røde tegltage. Husene blev forbundet med hinanden med carporte, garager eller udhuse. Husene er ikke helt ens, men er opført efter en form for mønsterbyggeri, inden for hvilken husene kunne varieres i nogen grad. Kvarteret udviklede sig til et homogent og venligt parcelhushuskvarter uden den ensformighed eller uniformering, som karakteriserede mange andre tæt-lave boligbebyggelser.

Husene er placeret således, at haverne alle vender mod vest. Således ligger husene på vestsiden af tværvejene ud til fortovet, mens de på østsiden er trukket tilbage med haven placeret foran huset. På denne måde har halvdelen af husene direkte gadekontakt, mens den anden halvdel ligger tilbagetrukket fra gadeflugten. Tagmaterialerne varierer fra teglsten til cementtagsten, men alle husene er i gule facadesten. Det gælder også de ret mange nye huse, der følger kvarterets materialeholdning og proportioner i huskroppene. På denne måde fornemmes kvarteret som sammenhængende og meget homogen. Det er et pænt og velholdt kvarter med gode haveafgrænsninger mod vejen.

Dybenskærvej, der er anlagt som en ret bred vej, er gjort smallere ved en lav bøjepurhæk langs sydsiden af vejen. I midten af kvarteret er etableret en rundkørsel.

Strandhaven, 1:4.000.

*Isometri af husenes
placering i Strandhaven.
Lokalplanen har fastsat
nøje bestemmelser for
bygningshøjder, afstande
til vej og skel mv.*

Karakteristisk gadeforløb i Strandhaven.

Strandhaven, skitse af Kirsten Andersen

Beringparken

Boligbebyggelsen Beringparken ligger på det lange smalle grundstykke mellem Gammel Køge Landevej og Køge Bugt Banen. Terrænet er helt jævnt, og mellem husblokkene er grønne plæner og bevoksninger af træer og buske. Beringparken skulle, set fra Gammel Køge Landevej, markere begyndelsen af storbyen København.

Beringparken er opført umiddelbart efter anden verdenskrig og er tegnet af den kendte danske arkitekt Kay Fisker, i et dansk, traditionelt og funktionalistisk udtryk.

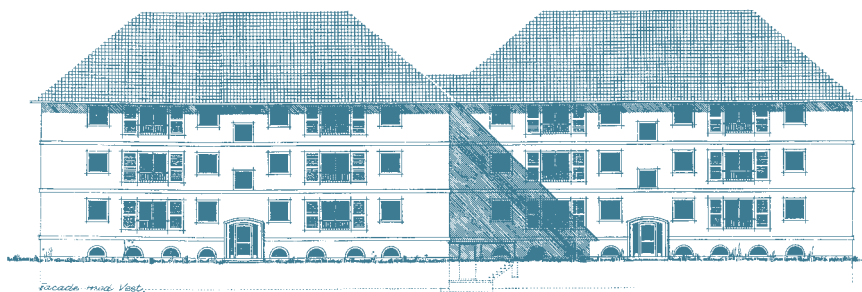
De skråtstillede blokke fremtræder udadtil mod Gammel Køge Landevej som en massiv og lukket bebyggelse, der imidlertid opleves som mere åben og luftig indadtil. Bebyggelsen danner, set fra vest, en lang sammenhængende bebyggelse, der helt præges af de store, helvalmede tegltage. Det er en fin bebyggelse med mange kvaliteter. Som arkitektoniske detaljer bemærkes de runde kældervinduer, den vandrette afstribning og som nævnt de helvalmede tage. Vinduerne har tidligere været indrammet af skodder. Bebyggelsesplanen er overbevisende løst på den meget lange og smalle grund.

Beringparken fremstår meget karakteristisk mod Gammel Køge Landevej med de skråtstillede, store tre-etages, helvalmede bygningsblokke; men det homogene præg brydes lidt uheldigt midt i forløbet af en stor syv-etages ejendom. Da bebyggelsen ligger tæt ved jernbanen (Køge Bugt Banen), er der langs med jernbanelinien opsat støjskærme, der flere steder virker noget dominerende. I den sydlige del af bebyggelsen er grundstykket bredere, og der er derfor blevet plads til flere blokke ved siden af hinanden. I denne del af bebyggelsen skabes mange spændende og forskellige rum. Den eneste variation i den samlede bebyggelse er mængden af blokke, parvist sammenbyggede i et forskudt forløb. I den sydligste del ses dog tre sammenbyggede blokke. Sydligst afsluttes bebyggelsen af en lille forskudt række af mindre, næsten kvadratiske huse, der ligesom boligblokkene er helvalmede.

Enkelte steder ses, at gavle ved efterisolering er blevet beklædt med stærkt skinnende metalplader. De enkelte blokke i den ellers meget homogene bebyggelse fremstår i dag i forskellige gullige farvenuancer.

Beringparken, 1:8.000.

Beringparken, facade-opstalt. Bemærk skodderne på facaden, der understreger det horisontale præg. Tegn. Kay Fiskers Tegnestue.

De store helvalmede gavle præger bebyggelsen i Beringparken.

Bebyggelsen markerer sig markant mod Gammel Køge Landevej.

Engstrand Allé bebyggelsen

Bebyggelsen ved Engstrand Allé blev i folkemunde kaldt “Papegøjehusene” på grund af de forskelligt farvede altaner. Farverne er nu fjernet, og husene fremtræder i dag hvidmalede.

“Papegøjehusene” på Tavlekærvej ligger på et topografisk set ganske fladt og jævnt terræn. Midt i arealet ligger en bred grønning, egentlig en planlagt ny motorgade, Engstrand Allé, der skulle forbinde København og Køge, men som aldrig blev gennemført.

Bebyggelsen er tegnet af arkitekt Svenn Eske Kristensen og opført i begyndelsen af 1950’erne som montagebyggeri ved anvendelse af betonelementer støbt på stedet på en midlertidig oprettet betonfabrik. Byggeriet var særdeles interessant, specielt på grund af den, på dette tidspunkt avancerede byggeteknik. Byggeriet vakte da også international opmærksomhed.

Den stramme funktionalistiske arkitektur var et helstøbt udtryk for samtidens boligpolitiske mål om flere, bedre og billigere boliger.

Samtlige huse har fået skiftet tagenes grå eternitplader ud med røde eternittage med udhæng i gavlene, hvilket slører og forringer det oprindelige udtryk. De røde tage samstemmer endvidere ikke med plejehjemmet Strandmarkshave, der er opført for enden af grønningen (Engstrand Allé) i tilknytning til bebyggelsen. Strandmarkshave er opført af arkitektfirmaet KHR ved arkitekterne Krohn og Axelsson. Det grå eternit, som beklæder både tag og facader på Strandmarkshave, blev valgt netop for at skabe en arkitektonisk helhed i forhold til “Papegøjehusenes” grå eternit tagflader.

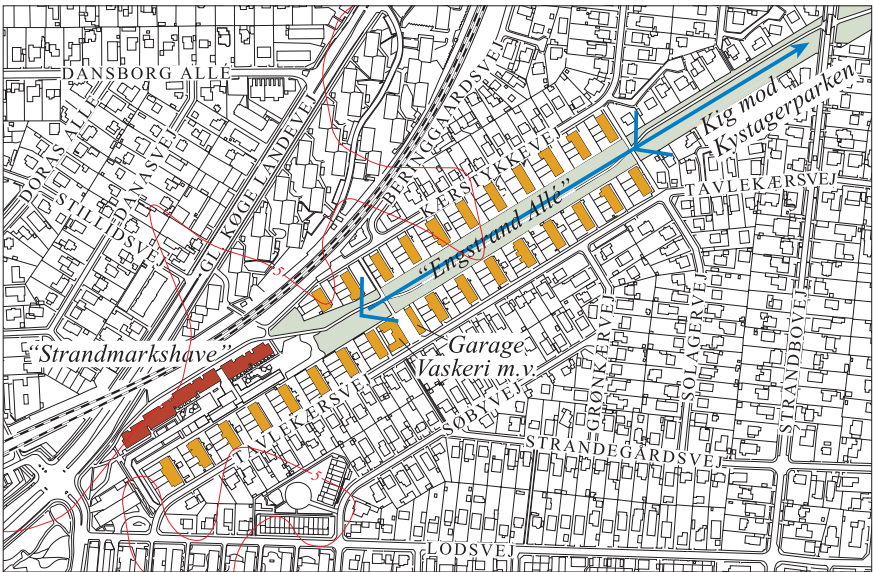
De helt ensartede to-etages boligblokke ligger som gavlhuse i samme indbyrdes afstand ud mod Tavlekærvej. I forbindelse med efterisolering af bygningerne, har gavlene fået ny beklædning, som er tilstræbt et udseende som de oprindelige elementvægge. Afgrænsningen mod vejen fremstår regelmæssig med høje hække af blandede arter.

Plejehjemmet Strandmarkshave ligger for enden af grønningen. Bygningen er beklædt med grå eternit.

Den centrale sti går midt igennem bebyggelsen, direkte ned til Hvidovre Havn.

Engstrand Allé bebyggelsen, 1:8.000.

Strandhavevej

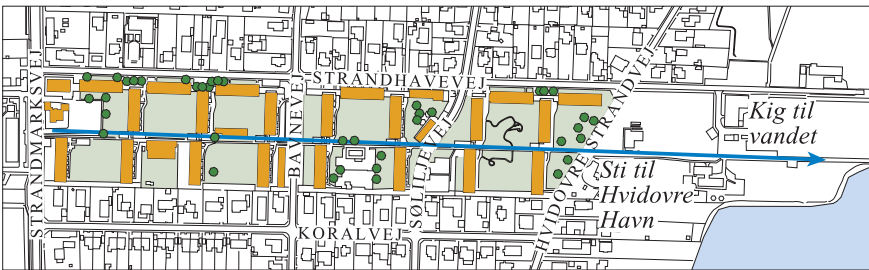
Skråstillede trapper fører op til altangangene.

Strandhavevej-bebyggelsen, som er en etageboligbebyggelse i to etager, er opført 1953-55. Den er en videreudvikling af idéerne bag “Papegøjehusene”. Bygningerne er opført af den samme type betonelementer og er i princippet opført med den samme byggeteknik som “Papegøjehusene”.

Bavnevej skærer sig igennem bebyggelsen, der er opført i en klar struktur, men med variationer med hensyn til placering af de enkelte blokke, fællesrum osv. Søjliljevej fører også igennem bebyggelsen, men i et slynget forløb, hvilket skaber muligheder for varierende rumdannelser og kik gennem anlægget.

Selve boligblokkene er altanhuse, som er udlagt i en plan med store, lukkede haverum mellem husene. Lejlighederne har mod syd og vest terrasser ud mod haverummene. Det hele sammenbindes af en central sti, der fører direkte ned til Hvidovre Havn.

Bebyggelsen udgør et interessant og inspirerende boligmiljø med en variation og detaljerigdom, som f.eks. afskærmningen af stuelejlighedernes uderum, de skråstillede betontrapper til altangangene, pergolaer osv. Sammenlignet med “Papegøjehusene” udgør byggeriet et langt rigere miljø med en større detaljerigdom og variation i rum og sammensætninger. Der opleves således mange gode småkik og interessante nichedannelser m.v. igennem hele bebyggelsen.

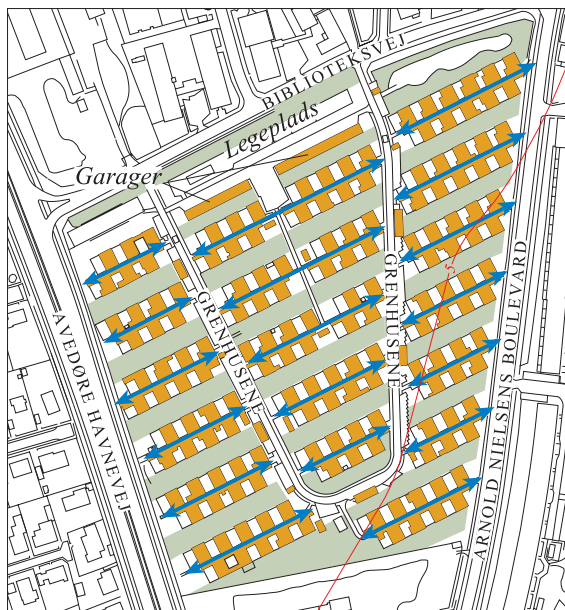
Strandhavevej, 1:8.000.

Phønixhusene

Phønixhusene ligger på begge sider af Brostykkevej, der er en relativ bred og trafikeret vej. Mellem vej og cykelsti er der en lille græsabat med vejtræer. I siderne er fortov med hækafgrænsninger til forhaverne ind til de små, karakteristiske træhuse. Terrænet er ganske fladt.

Phønixhusene langs Brostykkevej er velproportionerede små træhuse med tegltag. Husene er to og to trukket nogle meter tilbage i forhold til hinanden. Dette giver et meget spændende forløb ud mod vejen. Hustypen er resultatet af en arkitektkonkurrence, som indenrigsministeriet som følge af den store bolignød og mangel efter første verdenskrig udskrev i begyndelsen af 1920'erne. Man havde dog ikke forestillet sig, at bygningerne skulle stå mere end et halvt århundrede. De fleste af husene eksisterer imidlertid endnu, men en meget stor del af dem er ombygget og udvidet således, at deres oprindelige karakter er gået tabt. De alvorligste ændringer er sket ved de huse, hvor facadepartier eller alle ydervægge er blevet grundmuret. Ganske enkelte af husene fremtræder dog endnu helt som oprindeligt. Nogle af husene har stadig de fine bygningsdetaljer bevaret, som knægte for tagfoden, karnapper, vindskeer, vinduesindfatninger m.v. Husene har lodret træbeklædning med lister over samlingerne og røde tegltage.

Husene har stadig en umiddelbar charme og enkelhed, som tiltaler mange mennesker. Brostykkevej, der oprindeligt var en smal grusvej, er udvidet, og haverne til husene er derved blevet stærkt formindsket, men stadig forekommer disse huse at byde på mange kvaliteter, deres ringe størrelse til trods. Den enkle bygningsstruktur og de ensartede bygningsproportioner giver bebyggelsen et roligt og sammenhængende forløb, der understreges og forstærkes i de passager, der har en ensartet hækafrænsning mod vejen.

Grenhusene, 1:5.000.

De snævre stræder er karakteristiske for Grenhusene.

Phønixhusene, 1:8.000.

Phønixhus.

Phønixhus med træbeklædning og tegltag.

Husrække i bebyggelsen, Phønixhusene.

Grenhusene

Grenhusene er opført som en tæt-lav bebyggelse mellem Arnold Nielsens Boulevard og Avedøre Havnvej på et helt plant terræn vest for Bredalsparken. Arkitekt Svenn Eske Kristensen projekterede allerede i 1953 byggeriet, der dog først blev opført i 1957.

Grenhusene er interessante ved at være et af de første eksempler på reaktionen mod parkbebyggelsens etageejendomme. Mange mennesker ønskede at bo tæt ved jorden i et mere forpligtende samvær med naboerne end parkbebyggelsen gav mulighed for. Det blev starten på en ny boligpolitisk ide: den tæt-lave boligbebyggelse. Disse bebyggelser var ofte inspireret af det gamle danske landsbysamfund, eller de små købstæder, men ikke sjældent hentede arkitekterne også inspiration på deres rejser i eksotiske lande – her den nordafrikanske Kasba.

Bebyggelsen, der særligt om sommeren viser sine kvaliteter, når de snævre stræder er helt overgroet med slyngplanter, ses næsten ikke fra Biblioteksvej på grund af den tætte og høje beplantning. Fra Arnold Nielsens Boulevard ses gavlene af bebyggelserne med de overdækkede mellemgange mellem beplantningen. Bebyggelsen består af en række mindre huse, der ligger sammenbygget omkring en fælles gade, hvortil indgangene i husene er. Til de øvrige sider fremtræder bygningerne med de tilhørende gårdrum helt lukkede. Mellem de to rækker boliger, ligger et tæt bevokset grønt område.

Landsbyen Avedøre

Avedøre er ikke opslugt af byområdet, som det er tilfældet med Hvidovre Landsby. Den slyngede vejforløb har, især mod nord, en fin og markant afgrænsning mod det åbne land. Det oprindelige gadeforløb er bevaret, og landsbyforten kan tydeligt aflæses midt i byen omkring gadekæret, omend fortens i dag er bebygget med parcelhuse og småhuse. Storegade er landsbyens hovedgade. Stavnshjergvej er en rest af den gamle hovedlandevej mellem København og Køge.

Foruden flere ældre huse er der tre store gårde tilbage i landsbyen, nemlig Lysholm, Kastanienborg og Stevnsbogård. Ingen af gårdene er længere i landbrugsdrift. Det ældst bevarede hus er den gamle skole fra 1781. Det gamle sprøjtehus syd for gadekæret er fra 1850'erne.

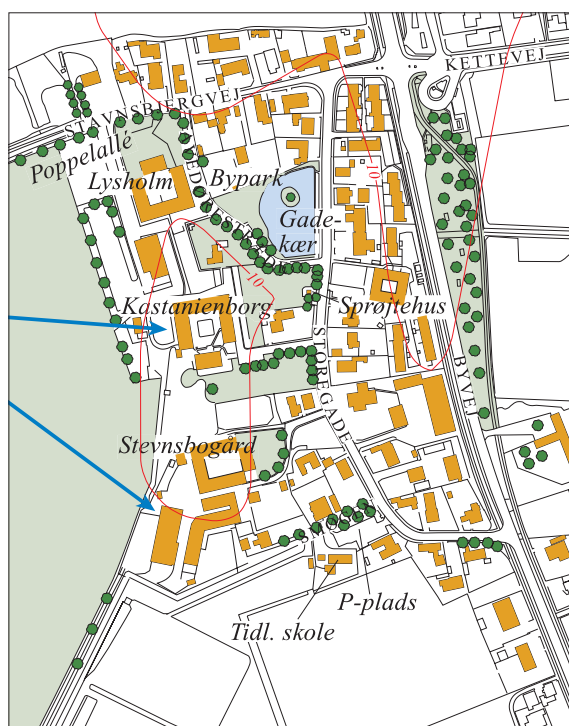
Den gamle branddam, gadekæret, ligger midt i landsbyen og er blevet ændret til et parklignende anlæg med springvand i midten af dammen. Øst for Storegade ligger nyere bygninger fra 1950'erne og 1960'erne. Afgrænsningen mod Byvej er bebygget og beplantet på en måde, der ikke umiddelbart giver fornemmelse af den bagved liggende landsby. Ved indkørslen fra syd til Storegade opleves et vejforløb med et fint lukket gaderum, hvor man tydeligt fornemmer karakteren af den gamle landsby. Her ligger den gamle skole, som i dag anvendes til fælleshus for beboerne i landsbyen.

Sprøjtehuset fra 1850'erne.

Gadekæret ligger midt i landsbyen.

Landsbyen Avedøre, 1:6.000.

Luftfoto af landsbyen Avedøre.

Avedøre Holme, 1:50.000.

Avedøreværket er et kraftfuldt arkitektonisk monument.

Avedøre Holme

Avedøre Holme er et af Danmarks største industriområder og omfatter et 450 ha stort område, som fra 1960'erne blev inddæmmet, tørlagt og udstykket. Området har, som navnet antyder, tidligere bestået af nogle flade holme. I dag fremtræder det som et helt jævnt, reguleret terræn. Vejstrukturen er i store træk retvinklet, vejene er brede og området synes inddelt i kvadrater og er næsten fuldt udbygget med forskellige former for industribygninger. Stamholmen er den store øst-vest gående vejforbindelse gennem området. Fra mange positioner ses såvel Spildevandscenter Avedøre I/S som Avedøreværkets store, karakteristiske bygningsanlæg, som er et kraftfuldt arkitektonisk monument.

Porten til Avedøre Holme går gennem det meget lange kontorhus, Center Syd, der er Danmarks største kontorhus. Herfra er der straks kikk til kraftvarmeværkets store og karakteristiske bygningskroppe. Det store kontorhus har ved en ombygning i 1990'erne fået et nyt og bedre arkitektonisk udtryk. Områdets fabriks- og industribyggeri er hovedsageligt fra 1970'erne og frem til i dag. Det er typisk fabriksbyggeri, men med enkelte bygninger i et mere bevidst arkitektonisk udtryk.

Umiddelbart syd for Gammel Køge Landevej ses mod vest ud over Køge Bugt Strandpark, der er et lavvandområde med holme. I denne udsigt opleves landskabet omtrent som det tidligere fremstod. Både øst og vest for Avedøreværket står der rækker af vindmøller. Da hele området er inddæmmet, er der kun udsigt over vandet på ydersiden af dæmningerne.

Center Syd er Danmarks største kontorhus.

Avedøre Stationsby

Avedøre Stationsby er opført på et lidt højere terræn-niveau end det omgivende landskab; en stor flad bakke i den sydlige del af Avedøresletten. Den øst-vestgående akse, som gennemskærer området, er reguleret ned i niveau med terrænet uden for byen. Gangbroer tværs over aksens dobbeltsporede vej sikrer trafikseparering og gangforbindelse mellem den sydlige og den nordlige del.

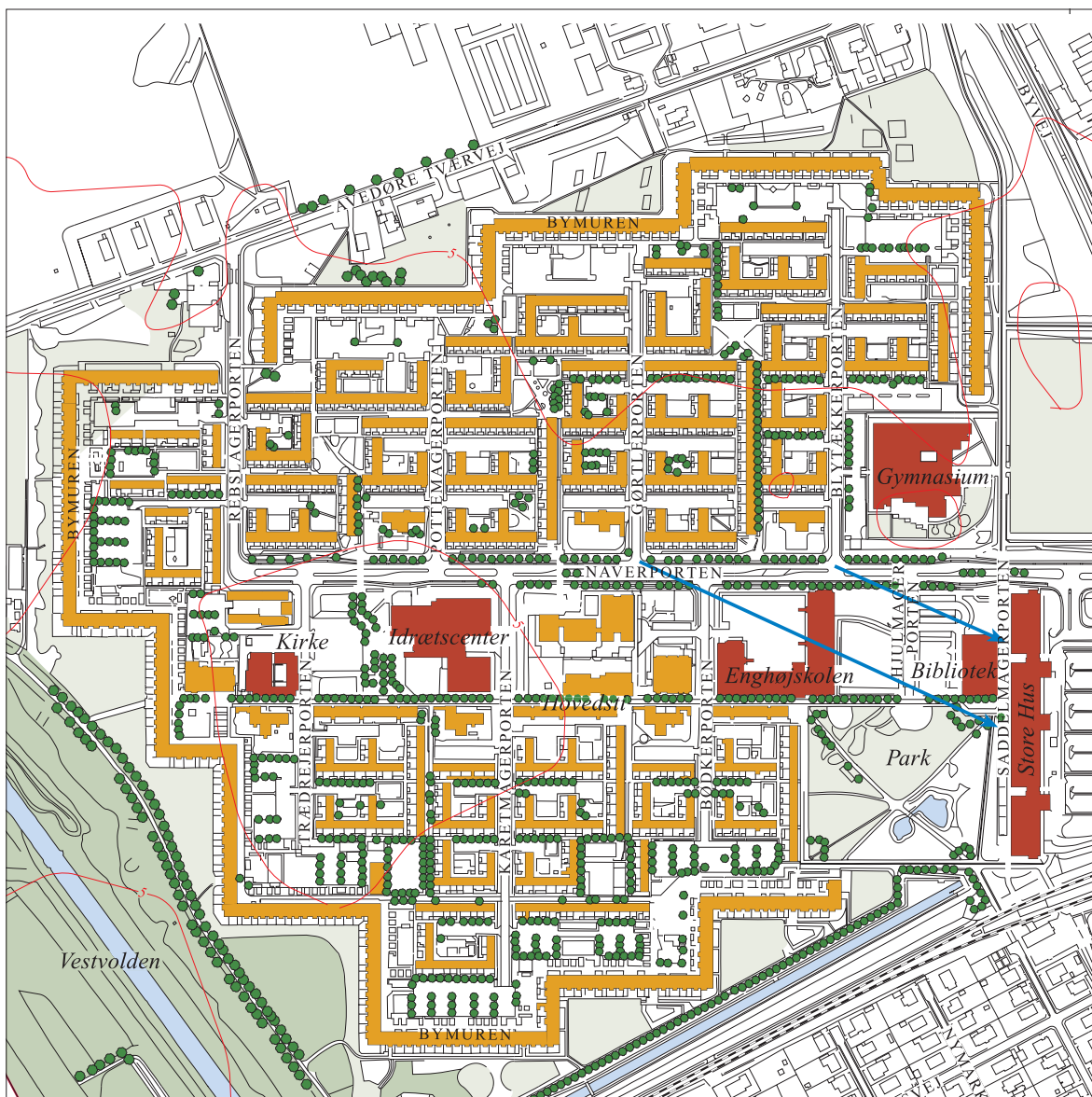
Den store bebyggelse er opført efter en plan, som blev udarbejdet af arkitektfirmaet Skårup & Jespersen i 1962. Planen er baseret på tanker af den amerikanske byplanarkitekt Kevin Lynch, der opstillede nogle væsentlige teser om karakteristiske elementer og træk ved byen, som f.eks. adskillelse mellem fodgængere og biler i byens færdselsstrøg, knudepunkter i byen, byens grænser, områder med en overskuelig kvarteropdeling samt kendemærker i byen – træk, som alle er forsøgt gennemført i Stationsbyen. Planen var en reaktion på den åbne stok- eller parkbebyggelse, som mange mente var blevet for monoton og oplevelsesfattig.

Byggeriet blev gennemført i årene 1972-84 som et almennyttigt boligbyggeri, og samtlige lejemaal hører i dag under boligselskabet AKB.

Gårdhusene er opført som betonbyggeri med bolig-huse i to etager og med flade tage. Bydelen er omkranset af en bymur, i form af en sammenhængende 4-etagers bebyggelse. Bymuren er udstyret med porte, der giver adgang til de rekreative områder uden for bebyggelsen. På tværs af bebyggelsen løber et bredt institutionsbånd, hvor områdets vuggestuer, børnehaver, skolen, biblioteket, kirken og idrætshallen er placeret. Selve institutionsbåndet ligger i førstesalsniveau, hvilket understreger adskillelsen mellem den gående og kørende trafik. Avedøre Stationsby rummer således en del institutioner. I byen ligger ikke mindre end 8 vuggestuer/børnehaver, 4 fritidshjem, en skole og i umiddelbar forlængelse heraf, Avedøre Gymnasium. Desuden er der et bibliotek, et idrætscenter med svømmehal, en kirke samt beboerlokaler, selskabs- og mødelokaler og fællesfaciliteter i Store Hus, hvor der bl.a. er beboerrådgivning, administration, café mm.

Der findes ikke egentlig produktionsvirksomhed i Avedøre Stationsby, men 10 minutters kørsel herfra, på Avedøre Holme, er et af landets største erhvervs-områder lokaliseret.

Ved S-togsstationen ligger Store Hus, et højhus i 14 etager, bestående af 480 lejligheder. Store Hus er opført i 1976 af arkitekten Ole Buhl og er stærkt inspireret af den verdensberømte arkitekt Le Corbusier. Størstedelen af dagligvarehandel i området foregår i Store Hus, hvor man har forsøgt at samle al detailhandel og servicevirksomhed, uden at der er tale om et egentligt butiksstrøg. Bebyggelsesstrukturen med de meget velfungerende gårde, de gennemgående gangstier, der ender i parkanlægget, samt "bymuren" aftegner sig meget præcist. Parkanlægget med to kunstige søer, umiddelbart neden for Store Hus, bliver flittigt benyttet af beboerne. Mod vest ligger en kanal forbundet med Vestvoldens grav. Fra toppen af Store Hus er der en imponerende udsigt.

Avedøre Stationsby, 1:6.000.

I bebyggelsen er skabt en lang række karakteristiske rumdannelser med små flugter langs passagerne mellem bygningerne.

Avedøre Kirke i stationsbyen.

Gårdhusene er udført med rillede betonoverflader i overskuelige huskroppe i to etager. Uden om husene er opført træskure og plankeværker, som medvirker til at give bygningerne et lidt interimistisk udtryk. De enkelte områder virker indbyrdes sammenhængende, men er adskilt af lidt for brede veje i forhold til trafikken og til skalaen i øvrigt. Imellem bymuren og de øvrige længer er der anlagt træbeplantede parkeringsarealer. Teglmagerporten er et eksempel på en fin gangforbindelse mellem de indre gårdområder imellem de lave længer, som består af sammensatte og smukt proportionerede elementer. De indre gårde med mange gode og åbne forbindelser til naboområderne er velafstemte i forhold til den omgivende bebyggelse. På gårdhavehusene er der anvendt jordfarver i brune, beige, rødlige og grønne nuancer – farverne er afstemt efter hinanden og virker naturlige i bebyggelsen. Den påbegyndte ombygning af gårdhavehusenes flade tage til sadeltage udføres på en bevidst og regulær måde således, at husene ikke afgørende ændrer karakter. Der anvendes få og enkle materialer, som ved deres sammenstilling giver bygningerne karakter.

I bebyggelsen er der skabt en lang række karakteristiske rumdannelser med små flugter langs passagerne mellem bygningerne. Store Hus definerer indgangen fra øst, og bygningen er stærkt dominerende set fra store dele af byen, men også uden for Stationsbyen markerer Store Hus indgangen til og beliggenheden af Avedøre Stationsby. Den omgivende bymurlignende bebyggelse fungerer fint som kontrast til de lavere gårdhavehuse, mens Store Hus måske kan virke for stort. Det er opført i en helt anden skala og efter et andet ideologisk udgangspunkt end den øvrige del af bebyggelsen. Store Hus virker dog som en god afslutning på hele bebyggelsen og medvirker til at skabe variation i og identitet for området.

Arkitektonisk set fremstår bebyggelsen måske umiddelbart noget ensformig med bygningerne placeret på lige rækker. Ved en nøjere betragtning forekommer området imidlertid ikke så monotont og ensformigt som mange andre tæt-lave boligbebyggelser på Vestegnen; blandt andet skaber de forskellige hus typer, pladser og beplantninger en vis variation i den samlede fremtræden. Området besidder alt i alt væsentlige kvaliteter, dels på grund af den konsekvente bebyggelsesplan og arkitektur, dels på grund af beliggenheden tæt ved Avedøresletten og Vestvolden.

Luftfoto af Avedøre Stationsby set fra vest.

Bydelen omkranses af en mur i form af en sammenhængende 4-etages bebyggelse.

Den påbegyndte ombygning af gårdhavehusenes flade tage til sadeltage er udført på en bevidst og regulær måde således, at husene ikke afgørende ændrer karakter.

Indre gårdhus.

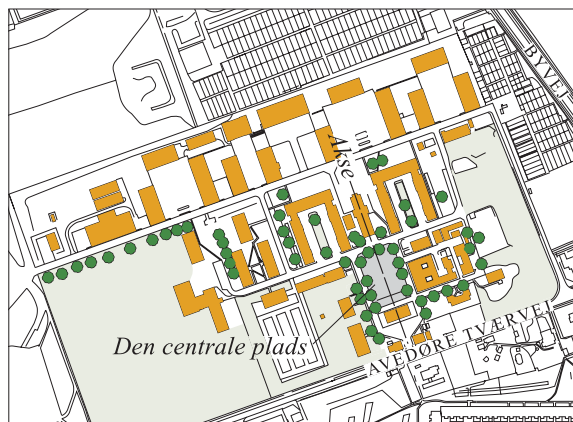
Store Hus er opført i en helt anden skala end den øvrige del af bebyggelsen.

Avedøreljren

Avedøreljren er opført i tre etaper. Den ældste i årene 1911-13 Den anden etape opførtes i perioden 1933-1946, mens den seneste udbygning foregik i perioden 1950-1963. Den ældste del er opført af arkitekt Helge B. Møller. Den indeholdt bl.a. 4 bygninger, der hver kunne rumme et kompagni. Bygningerne indeholdt belægningsstuer og fælles samlingsstuer. Avedøreljren afløste den midlertidige Paradislejr, der lå, hvor en del af Avedøre Stationsby ligger i dag. Kasernen blev beslaglagt af tyskerne under besættelsen, nedlagt i 1996 og efterfølgende købt af Hvidovre Kommune. Hele anlægget er intakt og velbevaret.

Kasernen ligger på et ganske fladt område. Fra den vestligste del af kasernens tværakse, ser man mod syd "bymuren" omkring Avedøre Stationsby. Bebyggelsens afgrænsning mod omgivelserne udgøres i høj grad af den regulære og regelrette bebyggelsesstruktur. Der er ikke egentlige fixpunkter i bebyggelsen, men derimod en stor grad af homogenitet, hvor de to tværgående akser og den store plads er de samlende elementer i bebyggelsen.

I den ældste del af kaserneanlægget er der ingen af bygningerne, der dominerer i forhold til de andre. De indgår alle i en stram og symmetrisk plan. Strukturen er opbygget således, at der opstår en række små og store rum mellem bygningerne, f.eks. mellem portbygningerne og hovedbygningen, mellem hovedbygningen og den øst-vestgående akse og mellem de U-formede bygninger nord for denne akse. Et dominerende indtryk i bebyggelsen er gårdrummene, som er omgivet af de godt to etagers høje bygninger som baggrund for de store træer og hækbeplantninger. Det samlende element i bebyggelsen er den store plads nord for hovedbygningen. Det er en smuk træomkranset plads, hvorom hele bebyggelsen defineres og samler sig.

Avedøreljren, 1:8.000.

Indkørslen til Avedøreljren.

Den centrale plads midt i det gamle kaserneområde er omgivet af store træer.

Grænsen mellem den nye og den gamle del af kasernen udgøres i den vestlige del af en lang træække.

Kaserneområdet præges af store gårdrum med stramme hække og træbeplantning.

Den ældre del af bygningerne er ikke helt ens, men har et stærkt fællespræg. Det gælder især materialeholdningen med det røde, blanke murværk og de røde hel- og halvvalmede tegltage. Bygningerne er præget af en traditionel, smuk og detaljerig bearbejdning, især omkring indgangspartierne og øvrige bygningsdetaljer som f.eks. gesimser, fremspring og nicher.

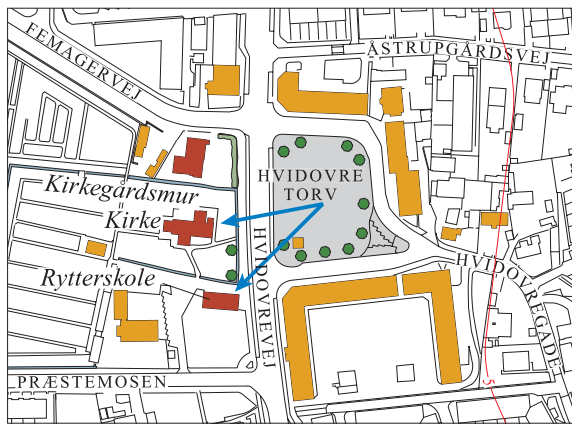
Vest for de ældste bygninger er nogle fløje fra 1950'erne, som i materialeholdning og proportioner knytter sig til de gamle bygninger. Nord for den øst-vestgående akse er placeret en række værkstedsbygninger i betonkonstruktioner med gule udmuringer i en bygningsudformning, der helt adskiller sig fra den gamle del af kasernen. De lave taghældninger understreges af de mange gavle, der vender ud mod akse, som mod vest er beplantet med en lang træække, primært af asketræer.

Avedøreljren er et smukt eksempel på kasernebyggeri fra begyndelsen af 1900-årene. Kasernen udgør et område, der rummer store kvaliteter, måske bortset fra de senere opførte værkstedsbygninger i gule mursten, der imidlertid har gode brugsmæssige værdier. Især må indgangspartiet mod syd fremhæves for sin overordentlige detaljerede og indbydende udformning med de to portbygninger, der flankeres af buede sidemure med nicher og lisener – alt i en bebyggelsesskala i menneskelig målestok, samtidig med, at der udtrykkes en vis monumentalitet.

Hvidovre Torv

Hvidovre Torv er anlagt i begyndelsen af 1950'erne, efter at Nørregård, som den sidste af to sammenhængende gårde, blev nedrevet. Torvet blev anlagt som en stor åben plads på to sider omgivet af moderne rødstensbygninger. Torvet er afgrænset af "Hvidovre Gitteret", et kunstfærdigt udformet smedejernsgitter, der fortæller Hvidovres historie fra stenalderen til vor tid.

Torvet udgør et plant plateau, som skråner svagt mod øst med 6 trin op til Hvidovrevej. Selve pladsen indrammes af kastanietræer, der står med lidt for stor indbyrdes afstand samt af smedejernsgitterets murede sokkel. Hvidovre Torv er i øvrigt omgivet af sporene efter den gamle landsby: kirken med kirkegården, Rytterskolen med have samt enkelte gamle huse ved Hvidovregades udmundning i Torvet. Mod Hvidovrevej åbner pladsen sig fuldstændigt og afgrænsningen består alene i en niveauforskel på den meget brede trappe, der danner "grænsen" mod Hvidovrevej. Hvor Hvidovregade udmunder ved Torvet er anlagt en lille, pæn plads med 10-12 parkeringspladser.

Hvidovre Torv, 1:4.000.

Torvet indrammes af store kastanietræer.

Hvidovregade præges af modsætningerne mellem gadens få gamle huse og det moderne etagehusbyggeri.

I Hvidovregade ligger stadig enkelte stråtekte huse fra 1800-årene.

Torvet med trappen, der danner grænsen mod Hvidovrevej.

Hvidovregade

Forløbet af den gamle landsbygade, Hvidovregade, med sine små sideveje kan stadig genfindes, selv om Holbækmotorvejen afskærer den sydlige del af Hvidovregade fra den nordlige del. Den resterende del er delt ved en spærring midt i gadeforløbet. Hvidovregade har et krumt forløb med flere sving, og i den nordlige del stiger terrænet op mod Hvidovre Torv. Gaden har stadig sit oprindelige forløb, selv om der ikke er mange bygninger fra landsbytiden tilbage. I Hvidovregade ligger stadig enkelte ældre bindingsværkshuse fra 1800-årene. I 1994 blev der opført et nyt aktivitetscenter, hvor det tidligere fattighus lå.

De kryds, der opstår ved sidevejenes møde med Hvidovregade, er i dag belagt med rødfarvede sfsten i modsætning til den øvrige mørke asfaltering. Disse skift i vejbelægningen bryder unødigt det ellers nogenlunde homogene forløb. Hvidovregade løber i store træk parallelt med Harrestrup Å, men der er ikke umiddelbart forbindelse mellem Hvidovregade og åen. Fra Hvidovregade går sideveje mod åen til nogle lavere etagehusbebyggelser. Hvidovregade fortsættes syd for motorvejen under navnet Kirkegade, der ingen reel forbindelse har med Hvidovregade; kun en gangtunnel under motorvejen forbinder de to gader. I Kirkegade ligger den karakteristiske Nusrat Djahan Moské.

Modsætningerne mellem gadens få gamle huse og det moderne etagehusbyggeri er tydelig, og de få gamle huse i gaden kan næsten opleves som fremmedelementer. Det krumme forløb er karakteristisk for Hvidovregade.

Hvidovregade, 1:5.000.

 Rød belægning

BYGGESKIK I HVIDOVRE

Bygningsmassen i Hvidovre Kommune er ganske ung, idet langt størstedelen af kommunens bygninger er fra det 20. århundrede. Men der er dog stadig enkelte bygninger tilbage fra 1800-tallet.

Omkring 1900 bestod Hvidovre Kommune, der dengang var en ren landbokommune, kun af ca. 90 husstande. Hertil kommer et noget mindre antal husstande i Avedøre. De fleste bygninger var naturligvis landbrugsbygninger, men der var også sprøjtehus, skoler, smedie og et banevogterhus.

I perioden mellem 1900 og 1925 blev der opført 356 helårshuse spredt rundt om i kommunen og ikke mindre end 1286 lysthuse, der overvejende var placeret ved Kalvebod Strand. Mange af lysthusene, der blev opført i denne periode, opførtes af irregulære byggematerialer som pakkassebrædder o.lign. De var opført af arbejdere fra Københavns overbefolkede brokvarterer, hvor beboerne savnede lys og luft i deres snævre og mørke lejligheder. Havelysthusene forvandlede sig hurtigt og sikkert til helårshuse, og de nye hvidovreborgere ombyggede og forbedrede konstant deres huse. Der har igennem hele det 20. århundrede været tradition for, at enfamiliehusene i Hvidovre ikke havde en fast form, men at husene løbende blev ombygget. Der er i dag mange eksempler på alle former for ombygninger, knopskydninger og tilbygninger på de fleste af Hvidovres parceller.

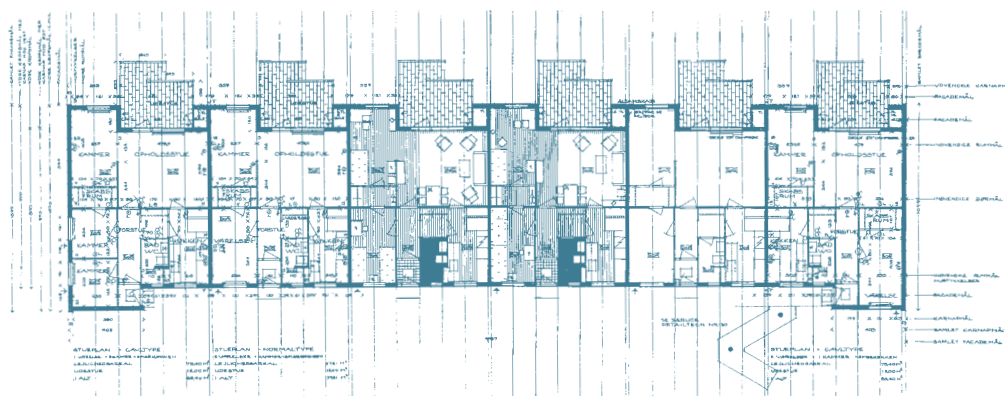
I 1925 kom de første typehuse til Hvidovre som resultat af en arkitektkonkurrence, som indenrigsministeriet havde udskrevet. Det var små træhuse, de såkaldte Phønix huse, som blev opført på begge sider af Brostykkevej. De fleste af husene eksisterer endnu, men er næsten alle stærkt ombyggede.

Blandt de nye bygningstyper var også en række skoler, kirker og institutionsbygninger, som f.eks. Hvidovre Kommuneskole og de store boligforeningers nye etagebebyggelser, der i begyndelsen af 1950'erne blev placeret langs med Hvidovrevej, senere som parkbebyggelser og i 1960'erne og -70'erne i mange tilfælde som tæt-lavt byggeri.

I Hvidovre har man en enestående mulighed for at studere velfærdsstatens skiftende boligpolitiske idealer og udvikling. Blandt de nye boligbebyggelser fra disse år kan nævnes Spurvegården, Rosenhøj, Lejerbo, Bredalsparken, Grenhusene og bebyggelserne på Engstrand Allé og Strandhavevej samt den totalplanlagte by, Avedøre Stationsby.

Sønderkærskolen, oprindelig Hvidovre Kommuneskole, er opført i 1924 med senere udbygninger. Den nyklassicistiske hovedbygning ud mod Hvidovrevej karakteriseres af den udsmykkede fronton af kunstneren Hans Lamberg Petersen.

Strandhavevej-bebyggelsen fra 1954 er tegnet af arkitekt Svenn Eske Kristensen. Bebyggelsen er et tidligt eksempel på vellykket brug af præfabrikerede elementer. Opstalt og planer, Eske Kristensens Tegnastue.

Phønixhusene langs Brostykkevej er eksempler på tidlige typehuse fra begyndelsen af 1920'erne. Husene er oprindelig alle opført i træ. Næsten alle husene er om- eller tilbyggede.

Strandhavevej-bebyggelsen har et let og enkelt udtryk i en god og menneskelig skala, hvor de integrerede udearealer byder på lys og luft til beboerne.